Van Raalte proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 21. 2. 1997

Stěžovatel: Van Raalte

Žalovaný stát: Nizozemsko

Číslo stížnosti: 20060/92

Datum: 21.02.1997

Článek Úmluvy: čl. 14

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, pohlaví, vlastnictví

Český právní řád: čl. 11 Listiny základních práv a svobod
čl. 24 Listiny základních práv a svobod
čl. 25 Listiny základních práv a svobod

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

21. února 1997

VĚC VAN RAALTE

(Rozsudek ve věci Van Raalte versus Nizozemsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, C. Russo, N. Valticos, E. Palmová, I. Foighel, A. B. Baka, J. Makarczyk, K. Jungwiert, P. van Dijk a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 24. září 1996 a 28. ledna 1997, posledně uvedeného dala vynést následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 11. prosince 1995 a vládou Nizozemského království (dále jen „Vláda“) 15. února 1996 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 20060/92) proti Nizozemskému království předložené Komisi podle článku 25 dne 23. dubna 1992 holandským občanem panem Antonem Gerardem van Raalte.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, jímž Nizozemsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46); stížnost Vlády se opírala o článek 48. Předmětem požadavku a stížnosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle

článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 35 § 3 (d) Jednacího řádu B žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit řízení, a ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ust. 31). Poté, co byl původně označován pouze iniciálami A. G. V. R., souhlasil žadatel s odhalením své identity.
3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan S. K. Martens, zvolený soudce holandské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 8. února 1996 vylosoval předseda Soudu za přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány C. Russoa, N. Valticose, paní E. Palmovou, pány I. Foighela, A. B. Baku, J. Makarczyka a K. Jungwierta (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5). Následně pan P. van Dijk, který byl zvolen soudcem 25. června 1996, vystřídal pana Martense, který rezignoval.
4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem nizozemské vlády, právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 §§ 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením tajemník obdržel 16. července 1996 vyjádření žadatele a 17. července vyjádření Vlády.
5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 23. září 1996. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu

1. von Hebel, asistent právního poradce, Ministerstvo zahraničí, zástupce Vlády; M. J. F. M. Vijghenová, Ministerstvo spravedlnosti, poradce;

(b) za Komisi

1. G. Schermers, delegát;

(c) za žadatele

1. W. C. Feteris, profesor, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Schermerse, Feierise a von Hebela.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Žadatel je holandským občanem, narodil se v roce 1924 a žije v Amstelveenu. Nikdy nebyl ženatý a nemá děti.
3. Dne 30. září 1987 zaslal inspektor pro přímé daně žadateli výměr jeho poplatků za rok 1985 podle soustavy sociálního zabezpečení včetně základního zákona o příspěvcích na děti (Algemene kinderbijslagwet. viz níže uvedený odst. 21).
4. Žadatel vznesl proti tomuto výměru námitku (viz níže uvedený odst. 27) 21. října 1987. Svůj argument založil na článku 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti a na královském dekretu z 27. února 1980, Staatsblad (Úřední sborník) č. 89 („královský dekret“ – viz níže uvedený odst. 23), na základě kterého svobodné bezdětné ženy ve věku 45 a více let jsou zproštěny povinnosti platil poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti: podle jeho názoru zákaz diskriminace obsažený v článku 1 nizozemské Ústavy (viz níže uvedený odst. 18) a článku 26 Mezinárodní dohody o občanských a politických právech (viz níže uvedený odst. 20) nutně vede k závěru, že by toto osvobození mělo být rozšířeno i na muže ve stejné situaci.
5. Žadatel později obdržel podobné výměry za roky 1986, 1987 a 1988. proti nimž také vznesl

námitky. Inspektor odložil své rozhodnutí v této záležitosti do výsledku řízení týkajícího se výměru za rok 1985.

6. Dne 25. listopadu 1987 inspektor vydal rozhodnutí prohlašující první námitku za neopodstatněnou na základě toho, že „podle národní legislativy užití článku 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti není možné, jelikož osoba, od které jsou příspěvky požadovány, není ženského pohlaví."
7. Žadatel se odvolal k Odvolacímu soudu v Amsterodamu (viz níže uvedený odst. 27) 29. prosince 1987. Opíraje se o článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 a článkem 26 Mezinárodní dohody o občanských a politických právech, prohlašoval, že ustanovení královského dekretu by měla být formulována „neutrálně z hlediska pohlaví". Článek 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti a královský dekret byly podle jeho názoru diskriminující.

Inspektor předložil písemnou obhajobu. Žadatel hned poté předložil odpověď na ní a inspektor svou repliku.

12. Osvobození od povinnosti platit příspěvky podle základního zákona o příspěvcích na děti, kterému se těšily ženy ve věku 45 a více let, bylo zrušeno zákonem z 21. prosince 1988, Staatsblad 1988, č. 631. s platností od 1. ledna 1989.
13. Odvolací soud v Amsterodamu vynesl svůj rozsudek 6. října, zamítaje žadatelovo odvolání a potvrzuje inspektorovo rozhodnutí. Jeho argumentace zahrnovala následující:

„5.4. Ani znění napadaného ustanovení, ani historie jeho vydání neukazuje na to, že zákonodárce zamýšlel diskriminovat či způsobil diskriminaci. Přesněji, nemůže se říci, že si tvůrci zákona přáli diskriminovat svobodné muže, kteří dosáhli věku čtyřiceti pěti let před začátkem kalendářního roku a nebyli oprávněni k příspěvkům na péči o děti podle základního zákona o příspěvcích na děti, v porovnání s ženami v podobné situaci.

5.5. Ustanovením obsaženým v článku 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti si jeho tvůrci pouze přáli vzít v potaz rozdíl skutečné situace žen starších 45 let a mužů starších 45 let s ohledem na to, jestli mají (plodí či vychovávají) děti.

5.6. Skutečnost vyslovená žadatelem, že ze statistických údajů vyplývá, že starší muži plodí děti jen velmi zřídka, netvoří žádný rozpor k tomu, co bylo zvažováno v paragrafu 5.5. Zákonodárci posuzovali skutečnou situaci skupiny žen uváděné v článku 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti odlišně na základě jejich možnosti mít děti a ne na základě jejich skutečného mateřství.

Možnosti plozeni u starších mužů jsou podstatně rozdílné od těchto možnosti u starších žen v tom smyslu, že tento rozdíl je značný bez ohledu na statistické údaje.

5.7. Rozdíl v přístupu neschvalovaný žadatelem tudíž není založen na odlišnosti pohlaví, ale na odlišnosti skutečné situace.

Tento závěr se nedá zpochybnit skutečností, že tento rozdíl (částečně) splývá s odlišností pohlaví. Napadané ustanovení proto neporušuje zákaz diskriminace.

5.8. V zásadě lze připustit, že spravedlnost a přijatelnost základního zákona o příspěvcích na děti těží z respektování těchto rozdílů skutečné situace.

Jelikož odvolacímu soudu nepřísluší rozhodovat o vnitřní hodnotě zákonů, soud nemůže posoudit, zda rozdílnost skutečné situace zcela ospravedlňuje projednávané osvobození.

5.9. I kdyby v rozporu s tím, co bylo řečeno výše, bylo pravdou, že napadané ustanovení porušuje

zákaz diskriminace, žadatel by z toho prospěch neměl.

Odvolací soud by neměl volnost k rozšíření projednávaného osvobození na jednu či více skupin jednotlivců, pro něž to tvůrci zákona určitě nezamýšleli.

Kdyby tvrzení založené na zákazu diskriminace mělo hýl v zásadě přijato, vedlo by to pouze ke shledání, že napadané ustanovení nemělo závaznou platnost.

Toto nebylo v zájmu žadatele."

14. Žadatel podal odvolání podle zákona (viz níže uvedený odst. 27) k Nejvyššímu soudu 7. prosince 1989. Pro případ je podstatné, že zpochybnil argumentaci odvolacího soudu, opíraje se o článek 14 Úmluvy a článek 26 Mezinárodní dohody o občanských a politických právech z roku 1966.

Inspektor předložil písemnou odpověď.

15. Nejvyšší soud odvolání zamítl 11. prosince 1991. Jeho argumentace zahrnovala následující:

„3.4. Třetí důvod odvolání namítá, že zásada upravená článkem 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti porušuje článek 26 Mezinárodní dohody o občanských a politických právech a článek 14 Úmluvy. V mezích, v nichž je tento důvod založen na posledně zmíněném ustanovení, nemůže uspět, jelikož daný případ se netýká žádných práv a svobod chráněných Úmluvou. …

3.6. Z hlediska, inter alia. historie v/niku projednávaných ustanovení bylo omezeni osvobozeni, upravené článkem 25 § 2 základního zákona o příspěvcích na děti, na ženy ve věku 45 a více let inspirováno myšlenkou, že by nebylo rozumné vymáhat příspěvky podle základního zákona o příspěvcích na děti od těchto žen, protože se muselo předpokládat, že většina z nich nikdy nebude mil děti a bylo jim z důvodů sociálních a – na rozdíl od mužů – biologických zabráněno děti zplodit.

Nejvyšší soud nemusí posuzovat otázku, zda výše uvedená skutečnost zakládá objektivní a rozumné ospravedlnění pro osvobození pouze žen ve věku 45 a více let od placení příspěvků podle základního zákona o příspěvcích na děti. Jelikož, tento rozdíl z jednání se (svobodnými) ženami a muži, který v žádném případě, dán biologickou odlišností, nemůže být považován za nerespektující rozumné důvody, byl odstraněn s účinností od 1. ledna 1989 zrušením osvobození zákonem z 21. prosince 1988. Staatsblad 1988. č. 631. soud nemá důvod zasahovat prohlašováním, že osvobození je použitelné pro svobodné muže nad 45 lei v projednávaném roce. …"

16. Po vynesení tohoto rozsudku vydal inspektor rozhodnutí zamítající žadatelovy námitky k výměrům za roky 1986, 1987 a 1988 (viz výše uvedený odst. 9).
17. Podle údajů publikovaných Nizozemským ústředním statistickým úřadem byl v roce J985 počet „legitimních" dětí narozených v Nizozemsku otcům ve věku 45 a více let 2 341. neboli přibližně 1,43 % z celkového počtu „legitimních" dětí narozených v tomto roce (163 370).

Odpovídající údaj pro matky ve věku 45 a více let byl 177 neboli přibližně 1 %.

Údaje o nemanželských dětech nebyly dostupné.

1. Příslušné domácí právo
2. Ústava
3. Článek 1 Ústavy z roku 1983 stanoví:

„Se všemi osobami v Nizozemsku bude v podobných situacích nakládáno stejným způsobem.

Diskriminace z důvodů náboženství, filosofického či politického přesvědčení, rasy, pohlaví nebo jiných není dovolena."

19. Podle nizozemského ústavního práva soudy nemohou přezkoumávat ústavnost zákonů. Článek 120 zní:

„Soudy nebudou rozhodovat o ústavnosti zákonů a dohod."

Oproti tomu přenesená legislativa může být posuzována z hlediska, zda vyhovuje Ústave a dokonce zda vyhovuje nepsaným obecným právním zásadám (viz rozsudek Nejvyššího soudu z 1. prosince 1993. Beslissingen in Belastingzaken /Zpravodaj o rozhodnutích v daňových případech – „BNB"/ 1994. č. 64).

20. Článek 93 Ústavy stanoví, že ustanovení mezinárodních dohod a rozhodnutí mezinárodních organizací, která podle obsahu mohou být pro někoho závazná, mají závaznou platnost od chvíle, kdy jsou zveřejněna.

Pokud se týká zákazu diskriminace. Nizozemsko je členem inter alia Mezinárodní dohody o občanských a politických právech z roku 1966 (dále jen „Dohoda"), jejíž článek 26 stanoví následující:

„Všechny osoby jsou si před zákonem rovny a jsou bez diskriminace oprávněny mít stejnou ochranu zákonem. V tomto ohledu zákon zakazuje jakoukoli diskriminaci a zaručuje všem osobám stejnou a účinnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů, jako je rasa, barva pleti, pohlaví, jazyk, náboženství, politický či jiný názor, národnostní či sociální původ, majetek, rod či jiné postavení."

1. Základní zákon o příspěvcích na děti
2. Základní zákon o příspěvcích ha děti byl přijat v roce 1962.

Až do 1. ledna 1989 (viz níže uvedený odst. 28) článek 25 tohoto zákona stanovil:

„1. Poplatky jsou povinné pro:

(a) každou osobu, pro niž, jsou povinné poplatky stanovené základním zákonem o starobním důchodu:

(b) …

2. Výkon prvního odstavce, část (a), může být pozměněn královským dekretem, podle podmínek a omezení. jsou-li nutné, pokud se týká svobodných žen. které dosáhly věku 45 let.
3. … „

Osobami, jichž se týká pododstavec (a), jsou všichni, kdo dosud nedosáhli věku 65 let a kdo bud mají stálé bydliště v Nizozemsku nebo, pokud tomu tak není, podléhají zákonu o mzdách (Wet op de loonbelasting) vzhledem k pracovní činnosti vykonávané v Nizozemsku na základě smlouvy o pracovním poměru (článek 6 § 1 základního zákona o starobním důchodu).

22. Každá osoba, která buď měla stálé bydliště v Nizozemsku nebo podléhala zákonu o mzdách vzhledem k pracovní činnosti vykonávané v Nizozemsku na základě smlouvy o pracovním poměru, byla oprávněna k dávkám podle základního zákona o příspěvcích na děti, za jejichž výživu on či ona nesli finanční zodpovědnost. ať to byly jeho nebo její děti vlastní, získané sňatkem či přijaté do opatrování (články 6 a 7 základního zákona o příspěvcích na děti). Takové oprávnění nepodléhalo podmínce, aby se ona osoba na tomto schématu podílela.

23. Královský dekret
24. V době případu, proti kterému byla podána stížnost, bylo odchýlení od obecných pravidel umožněné článkem 25 § 2 stanoveno královským dekretem z. 27. února 1980, Staatsblad č. 89. Článek 1 stanovil:

„Pozměněním článku 25 § 1 písm. a) základního zákona o příspěvcích na děti nebudou poplatky vyžadovány od svobodných žen, které před začátkem kalendářního roku dosáhly věku 45 let a které nejsou oprávněny k příspěvkům podle tohoto zákona."

1. Příslušné domácí precedenční právo
2. Nejvyšší soud
3. Nejvyšší soud ve svém rozsudku z 2. února 1982, Nederlandse Jurisprudentie (Nizozemský právnický zpravodaj – „NJ") 1982, č. 424, uznal, že článek 26 Dohody je ustanovením mezinárodní smlouvy, které podle svého obsahu může být závazné pro každého a musí proto být zpravidla aplikováno přímo holandskými soudy (viz výše uvedený odst. 20).

Avšak v řadě rozsudků odmítl vykládat článek 26 Dohody takovým způsobem, aby zbavil národní legislativu účinnosti, i když shledal, že daná opatření zakládala nezákonnou diskriminaci mezi muži a ženami, rozhoduje, že tam, kde národní úřady měly různé možnosti odstranění takové diskriminace, volba by měla být ponechána zákonodárcům z hlediska sociálních a právních důsledků při zvážení všech možností následného vývoje událostí (viz rozsudky Nejvyššího soudu z 12. října 1984, NJ 1985 č. 230. a z 23. října 1988, NJ 1989. č. 740).

V rozsudku ze 16. listopadu 1990, NJ 1991, č. 475, citovaném v rozsudku ve věci Kroonová a další v. Holandsko*) ze dne 27. října 1994, Série Á č. 297-C, Nejvyšší soud došel k podobnému nálezu s ohledem na článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 (loc. cit., s. 50, § 14).

2. Ústřední odvolací soud
3. Ústřední odvolací soud – správní soud kompetentní učinit rozhodnutí ve většině typů sporů o sociálním zabezpečení, avšak nikoliv, inter alia, sporů týkajících se povinných poplatků daných základním zákonem o příspěvcích na děti – rozhodl, že článek 26 Dohody je zpravidla přímo použitelný v oblasti sociálního zabezpečení.

A tak ve svém rozsudku ze 14. května 1987, Rechtspraak Sociaal Verzekeringsrecht (Zpravodaj práva sociálního zabezpečení – „RSV") 1987. č. 246. Ústřední odvolací soud shledal diskriminujícím pravidlo, podle něhož vdaná žena, aby byla oprávněna k odškodnění podle zákona o odškodnění obětí persekuce (1940 až 1945), musela být „živitelkou rodiny", zatímco vůči ženatým mužům se takový požadavek neuplatňoval. Ve třech rozsudcích vynesených 5. ledna 1988. Nederlandse Jurisprudentie Administratiefrechtelijke Beslissingen (Nizozemský zpravodaj správního práva – „AB") 1988, č. 252-254, došel k podobnému nálezu ohledně základního zákona o invaliditě, ale jen s účinností od 1. ledna 1980- dne, kdy nabyl účinnosti zákon, jehož záměrem bylo odstranit diskriminaci, ale kterému se to nepodařilo uskutečnit v dostatečné míře.

Podobně ve svém rozsudku ze 7. prosince 1988, 14 NJCM -Bulletin (1989), s. 71 a AB 1989. č. 10 uznal právo vdovce požadovat vdovský důchod podle základního zákona o vdovách a sirotcích.

1. Vybírání poplatků; procedurální ustanovení
2. Poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti a určitými dalšími prvky sociálního zabezpečení byly vybírány daňovým inspektorem stejným způsobem jako daň z příjmů (články 21 a 22 základního zákona o mimořádném zdravotním pojištění, prohlášené za použitelné podle analogie s článkem 26 základního zákona o příspěvcích na děti).
3. Bylo možné vznést námitku proti výměru stanovenému inspektorem (článek 23 § 1 zákona o

státních daních /základní ustanovení/).

Odvolání proti rozhodnutí inspektora náleželo odvolacímu soudu (články 2 a 26 § 1 zákona o státních daních /základní ustanovení/). Další odvolání by mohlo být podáno podle zákona k Nejvyššímu soudu (článek 95 zákona o organizaci soudnictví).

21. Zákon z 21. prosince 1988
22. Jak bylo zmíněno výše (viz výše uvedený odst. 12), možnost poskytnutá článkem 25 § 2 byla zrušena 1. ledna 1989, kdy vešel v platnost zákon z 21. prosince 1988. Staatsblad 1988. č. 631. Od tohoto data měli muži i ženy stejnou povinnost platit poplatky podle základního zákona o příspěvcích na děti nehledě na jejich věk, stav či rodičovství.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

29. Pan van Raalle podal žádost ke Komisi 23. dubna 1992. Opíral se o článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1. uváděje, že se stal obětí diskriminujícího jednání vzhledem k povinnosti zaplatit poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti.
30. Komise prohlásila žádost (č. 20060/92) za přípustnou 10. dubna 1995. Ve své zprávě ze 17. října 1995 (článek 31) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1 (dvacet tři hlasy proti pěti).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU VLÁDOU

31. Vláda uzavřela své prohlášení vyjádřením názoru, že nedošlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1
2. Žadatel prohlašoval, že vybírání poplatků podle základního zákona o příspěvcích na děti (viz výše uvedený odst. 21) od něj, svobodného bezdětného muže staršího 45 let, zakládalo diskriminaci na základě pohlaví, zakázanou článkem 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1, danou skutečností, že v době událostí, na něž si stěžuje, nebyly podobné poplatky vymáhány od svobodných bezdětných žen toho věku (viz výše uvedené odst. 21 a 23).

Článek 14 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1 stanoví následující:

Článek 14 Úmluvy

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

Článek 1 Protokolu č. 1

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

Komise souhlasila se žadatelem, že k takovému porušení došlo. Vláda toto popírala.

1. Zda je článek 14 Úmluvy aplikovatelný
2. Jak se Soud shodně domnívá, článek 14 Úmluvy doplňuje ostatní podstatná ustanovení Úmluvy a Protokolů. Neexistuje nezávisle, neboť je účinný většinou v souvislosti s „užíváním práv a svobod“, jež jsou zajištěny těmito ustanoveními. I když aplikace článku 14 nepředpokládá předtím porušení oněch ustanovení do té míry je autonomní, nemůže být pro její aplikaci prostor, pokud projednávaná fakta nespadají do rámce jednoho či více dalších ustanovení (viz rozsudek ve věci Karlheinz Schmidt v. Německo ze dne 18. července 1994, série A č. 291-B, s. 32, § 22).
3. Žadatel i Komise shledali, že případ se týká práva státu na „zajištění placení daní či jiných poplatků“, a proto spadá pod článek 1 Protokolu č. 1. Vláda toto nepopírala.
4. Soud nevidí žádný důvod rozhodnout jinak a podle toho shledává, že článek 14 je použitelný.
5. Argumentace před Soudem
6. Žadatel
7. Podle vyjádření žadatele byly rozdíly v přístupu založené na pohlaví nepřijatelné již v roce 1962, kdy byl článek 25 základního zákona o příspěvcích na děti ustanoven. Znění článku 14 Úmluvy ukazuje, že takový byl převládající názor již v roce 1950.

Právní a sociální vývoj navíc jasně ukázaly směřování k rovnosti mezi muži a ženami. Žadatel upozornil na rozsudek Soudu ve věci Abdulaziz, Cabales a Balkandali v. Spojené království ze dne 28. května 1985 (Série A č. 94), který jednoznačně určil, že „pokrok v rovnosti pohlaví je dnes hlavním cílem v členských státech Rady Evropy“, a že „by musely být udány velice závažné důvody, aby rozdíl v přístupu na základě pohlaví mohl být považován za slučitelný s Úmluvou“ (loc. cit., s. 38. § 78).

Nizozemští zákonodárci ve skutečnosti uznali nepřijatelnou povahu projednávaného odlišování přijetím zákona z roku 1988, který je zrušil.

Statistiky každopádně ukázaly, že velmi málo mužů ve věku 45 a více let zplodilo děti: naproti tomu ženy ve věku 45 a více let mohly stále ještě děti mít a v mnoha případech k tomu došlo, což ruší platnost ospravedlnění jakéhokoli rozlišování založeného na teoretických možnostech plodnosti.

A konečně – právo uplatňovat nárok na dávky podle základního zákona o příspěvcích na děti nebylo nijak spojeno s placením poplatků.

2. Vláda
3. Vláda popřela, že by byl rozdíl v přístupu k osobám v podobné situaci. Ženy ve věku 45 a více let se zásadně odlišovaly od mužů stejného věku v tom, že z biologických důvodů měly pravděpodobně daleko menší možnost mít děti.

Do té míry, aby bylo přijato, že bude existovat rozdílný přístup k osobám v podobné situaci, zakládala biologická odlišnost sama o sobě dostatečné a rozumné ospravedlnění. Navíc, když bylo projednávané ustanovení uzákoněno, bylo ospravedlněno sociálními postoji převládajícími v oné době: bylo uznáváno, že ženy, které neměly a s největší pravděpodobností nikdy nebudou mít děti, tím trpí, a bylo tudíž shledáno nesprávným takovou ženu ještě více emocionálně zatěžovat povinností platit příspěvky na program péče o děti.

Je pravdou, že projednávané osvobození bylo zrušeno s účinností od 1. ledna 1989, v podstatě jako reakce na změnu sociálních postojů ke svobodným bezdětným ženám. Avšak bylo nevyhnutelné, že sociální legislativa do jisté míry zaostávala za vývojem společnosti, na což je nutno brát ohled.

Obecněji, Vláda odkazovala na široké pole působnosti, které článek 1 Protokolu č. 1 dává státu z

hlediska „přijímání zákonů, které považují za nezbytné… aby zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut“.

3. Komise
4. Komise byla názoru, že došlo k rozdílu v přístupu založenému na pohlaví osob a že tento rozdíl nebyl ospravedlněn.

Dále se domnívala, že sociální postoje zmiňované Vládou byly vývojem společnosti změněny dlouho před rokem 1985. Poukázala, inter alia. na nález porušení článku 14 ve spojení s článkem 4 § 3 (d) ve výše zmíněném rozsudku Soudu ve věci Karlheinz Schmidt, přičemž finanční poplatky v onom případu byly uloženy v roce 1982.

1. Hodnocení Soudu
2. Použitelné principy
3. Pro účely článku 14 je rozdílný přístup diskriminující, jestliže nemá objektivní a rozumné ospravedlnění, to znamená, když nesleduje legitimní cíl nebo když neexistuje zdůvodnitelný přiměřený vztah mezi použitými opatřeními a cílem, který má být uskutečněn. Smluvní státy se navíc těší širokému poli působnosti v určování, zda a do jaké míry rozdíly v jinak podobných situacích ospravedlňují rozdílný přístup (viz kromě dalších pramenů výše uvedený rozsudek ve věci Karlheinz Schmidt, s. 32-33. § 24).

Avšak k tomu, aby Soud shledal rozdílný přístup založený výhradně na motivu pohlaví slučitelným s Úmluvou, musely by být předloženy velmi závažné důvody (viz kromě dalších pramenů výše uvedený rozsudek ve věci Karlheinz Schmidt. ibid.).

2. Zda došlo k rozdílnému přístupu k osobám v podobné situaci
3. V době napadených událostí byly poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti vybírány od svobodných bezdětných mužů ve věku 45 a více let, ale nikoli od svobodných bezdětných žen stejného věku (viz, výše uvedené odst. 21 a 23). Toto nepochybně zakládá „rozdílný přístup“ k osobám v podobné situaci z důvodů pohlaví.

Faktický rozdíl mezi oběma kategoriemi, na který odkazovala Vláda, jmenovitě jejich vlastní biologické možnosti plození, nevede Soud k jinému závěru. Právě toto rozlišení je jádrem sporu, zda napadený rozdílný přístup může být ospravedlněn.

3. Zda existuje objektivní a rozumné ospravedlnění
4. Soud poznamenává, že základní zákon o příspěvcích na děti vytvořil program sociálního zabezpečení, který se v zásadě dotýkal celé dospělé populace, jak v pozici poplatníků, tak v pozici potenciálních příjemců.

Klíčovým rysem tohoto programu bylo, že povinnost platit příspěvky nezávisela na potenciálním oprávnění k výhodám, které by jednotlivec mohl mít (viz výše uvedený odst. 21). Proto osvobození v projednávaném případu bylo v rozporu se základní povahou tohoto programu.

42. Zatímco Smluvní státy se těší určitému poli působnosti danému Úmluvou, pokud se týká zavedení osvobození od takovýchto příspěvkových povinností, článek 14 požaduje, aby jakékoli takové opatření v zásadě platilo nestranně pro muže i ženy, pokud nejsou předloženy přesvědčivé důvody k ospravedlnění rozdílného přístupu.
43. V tomto případu Soud není přesvědčen, že takový důvod existuje.

V této souvislosti nesmí být opomenuto, že stejně jako ženy nad 45 let mohou rodit děti (viz výše uvedený odst. 17), existují na druhé straně muži ve věku 45 let a mladší, kteří děti zplodit nemohou.

Soud dále shledává, že svobodná bezdětná žena ve věku 45 a více let se může klidně dostat do pozice, v níž bude užívat výhod daných projednávaným zákonem; může se, například, vdát za muže, který již má děti z předchozího manželství.

Navíc tvrzení, že vybírání poplatků podle programu příspěvků na děti od svobodných bezdětných žen by je neúměrně emocionálně zatížilo, by mohlo stejně dobře platit pro svobodné bezdětně muže či bezdětné páry.

44. Proto bez ohledu na to, zda touha šetřit city bezdětných žen určitého věku může být považována za legitimní cíl, takový účel nemůže poskytnout ospravedlnění pro rozdílný přístup z důvodů pohlaví v projednávaném případu.
45. Závěr
46. Došlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1.
47. Aplikace článku 50 Úmluvy
48. Článek 50 Úmluvy stanoví následující:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečně odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění."

Žadatel požadoval odškodnění, stejně tak i náhradu za náklady a výdaje.

1. Újma
2. Žadatel požádal Soud, aby mu přiznal úhradu za peněžní újmu ve výši poplatků, které musel platit podle základního zákona o příspěvcích na děti v letech 1985-1988. Tyto činily 1 959 NLG. Také žádal Soud, aby mu přiznal úrok z těchto částek v zákonné úrokové míře.

Také požadoval 4 740 NLG za morální újmu. Prohlásil, že povinnost platit poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti byla pro něj jako pro svobodného bezdětného muže „velmi bolestivá".

48. Vláda prohlásila, že kdyby nedošlo k rozdílnému přístupu, na který si žadatel stěžoval, muži i ženy by byli stejně povinni platit poplatky dané základním zákonem o příspěvcích na děti, takže žadatel by je musel platit v každém případě.

Žadatelův požadavek úhrady morální újmy byl z jejího hlediska neslučitelný s žadatelovým tvrzením, že takové pocity, když jimi trpí ženy, by nemohly ospravedlnit poskytnutí osvobození pouze pro ně.

49. Delegát Komise se domníval, že žadatel byl v takové pozici, aby mu byly navráceny poplatky, které zaplatil podle domácího práva, a také shledal, že žadatel má právo na nějaké odškodné za morální újmu.
50. Soud poznamenává, že nález porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu. č. 1 žadatele neopravňuje ke zpětnému osvobození od poplatku daných projednávaným programem. Proto žadatelův požadavek na náhradu peněžní újmy nebyl opodstatněný.

Pokud se týká žadatelova požadavku na úhradu morální újmy. Soud shledává, že současný rozsudek sám o sobě zakládá dostatečné spravedlivé zadostiučinění.

1. Náklady a výdaje
2. Žadatel požadoval po Soudu, aby mu přiznal částku 7 836 NLG za náklady a výdaje spojené s domácím řízením, 6 768 NGL. za náklady a výdaje spojené s řízením před Komisí a 8 666.25 NLG za náklady a výdaje spojené s řízením před Soudem.

Vláda se nevyjádřila. Delegát Komise shledal, že žadatel byl k požadování těchto částek oprávněn.

52. Soud nemá důvod pochybovat, že tyto náklady a výdaje byly opravdu vynaloženy. Také přijímá, že byly vynaloženy žadatelem nutně při jeho pokusech zabránit shledanému porušení a později dosáhnout jeho nápravy. Nakonec shledává, že byly přiměřené co do jejich výše.

Žadatelovy požadavky z této kapitoly, které činí celkem 23 271 NLG, jsou proto přijaty v plné šíři.

1. Úrok z prodlení
2. Podle informací dostupných Soudu je zákonná úroková míra užívaná v Holandsku ke dni přijetí tohoto rozsudku 5 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 1 Protokolu č. 1;
2. zamítá osmi hlasy proti jednomu žadatelův požadavek na úhradu peněžní újmy;
3. rozhoduje jednomyslně, že tento rozsudek zakládá dostatečné spravedlivé zadostiučinění vzhledem k utrpěné morální újmě;
4. rozhoduje jednomyslně, že žalovaný stát je povinnen uhradit žadateli během tří měsíců 23 271 NLG (dvacet tři tisíce dvě stě sedmdesát jeden holandský gulden) vzhledem k nákladům a výdajům a že prostý úrok 5 % ročně bude splatný od uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 21. února 1997.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit VI/96. Rozhodnutí Evropského soudu o stížnosti č. 18535/91, str. 13.